

Motion till riksdagen 2021/22:3761

av **Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M)**

En jämlik och tillgänglig tandvård för en bättre tandhälsa

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla tandvården för äldre och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utveckling av de samlade tandvårdsstöden till äldre och om att utveckla en tydlig nationell kunskapsstyrning för äldres munhälsa och tandvård och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka samarbetet mellan tandvården, primärvården och barnvårdscentralen (BVC) i syfte att förebygga problem med tandhälsan och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla tandvården inom ungdomshemmen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att införa en mer individualiserad tandhälsoplan och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur journalsystem kan utvecklas så att tandvårdsjournaler kan kommunicera med specialisttandläkares journaler samt med sjukvårdsjournaler och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över och utveckla en tydligare och enklare modell för hur stöden för uppsökande verksamhet och nödvändig tandvård kan ges och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge i uppdrag till Folk tandvården att verka för en god tandhälsa genom en riktad informationskampanj och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Enligt Svenskt kvalitetsindex är tandvården i Sverige den bransch som har de allra nöjdaste kunderna. Över 79 procent av svenskarna är nöjda med tandvården i Sverige.¹ Många svenskar upplever att tandvården håller en hög kvalitet, både den privata och offentliga tandvården. Särskilt äldre, 60 år och uppåt, anser att tandvården har en hög kvalitet. Enligt Svenskt kvalitetsindex är det ofta kunder med en nära och mer frekvent relation till sin tandläkare som också är mer nöjda.

Moderaterna anser att den nuvarande svenska tandvårdsmodellen fungerat väl och håller en hög internationell standard. Vi tror att den mångfald av aktörer som finns, både offentliga och privata, bidragit till det förbättrade tandvårdsläget i Sverige. Moderaterna anser inte att det i nuläget finns starka övervägande skäl för att genomföra större reformer i det generella tandvårdssystemet. Vi anser dock att det finns områden inom tandvården som går att förbättra inom det nuvarande upplägget. Det handlar främst om att förbättra tandhälsan för äldre och socioekonomiskt utsatta barn samt om att säkerställa en tillgänglig tandvård för fler, särskilt i norra Sverige.

Moderaterna tror inte på att ett införande av en prisreglering inom tandvården eller delar av tandvården skulle gynna den svenska tandvården. Risken är snarare att en prisreglering skulle minska den mångfald av vårdgivare som finns och drabba flera mindre vårdgivare. I slutändan skulle detta drabba patienterna som skulle få mindre valfrihet inom valet av tandläkare.

Tandvård för äldre

Tandhälsan har blivit bättre på befolkningsnivån, och detta innebär att det är fler äldre som har kvar sina tänder långt upp i åren. Detta kan innebära att flera äldre behöver mer omfattande tandvård nu än tidigare. Detta särskilt på äldreboenden och seniorboenden. Moderaterna vill därför prioritera mer uppsökande tandvård för äldre. Det är särskilt viktigt att utveckla samverkan mellan äldreboenden och tandvården för att upptäcka medicinska symtom tidigare och arbeta mera förebyggande.

Om den äldre har en långvarig och välfungerande kontakt med sin tandläkare ska denna kontakt underlättas så att den kan fortsätta. Vi anser det är de mest sjuka äldre och multisjuka med kroniska sjukdomar som behöver starkast stöd i tandvården. Detta för att ge äldre bättre förutsättningar att uppnå och bibehålla en god munhälsa. Det finns samband mellan försämrad munhälsa och försämrad allmän hälsa.

Det finns utrymme för utveckling av det befintliga tandvårdsstödet riktade till äldre och av hela vårdkedjan mellan tandvård, äldreomsorg och hälso- och sjukvård. Detta gäller främst för de mest sjuka som ofta är äldre och multisjuka med kroniska sjukdomar. Det finns omfattande brister i nuvarande vårdkedja.

Moderaterna anser att det finns möjligheter till utveckling av de samlade tandvårdsstöden till äldre och att ta fram en tydlig nationell kunskapsstyrning för äldres munhälsa och tandvård.

¹ Svenskt kvalitetsindex.

Tandvård för utsatta barn

Studier har visat att det finns ett samband mellan barns och föräldrars tandhälsa. I detta har familjens socioekonomiska situation en betydelse. Barn och unga vuxna i resurssvaga familjer söker tandvård mer sällan och löper större risk för karies. Skillnaderna utifrån socioekonomiska faktorer är tydligast hos barn som är 3–6 år.²

Moderaterna vill därför öka samarbetet mellan tandvården, primärvården och barnavårdscentralen (BVC) i syfte att förebygga problem med tandhälsan. Det är även särskilt viktigt att prioritera tandvården inom ungdomshemmen.

Jämlik tandvård över hela landet

Det råder i dag en brist på tandläkare i flertalet av landets regioner. Tandläkare redovisas som bristyrke i 17 av 21 regioner. Flera arbetsgivare har rapporterat om en brist på erfarna tandläkare, och flera upplever också en brist på nyutbildade tandläkare.³ Socialstyrelsens årliga sammanställning visar på andra regionala skillnader.

Tandvården har en tradition av att specialister kommer som konsulter till allmän-tandläkare bland annat för att patienterna inte ska behöva åka så långt för att till exempel få ett kirurgiskt ingrepp. Flera patienter kan då få specialisthjälp under en dag. Sedan den 1 juli 2019 är inhyrda konsulter momsbelagda, vilket innebär dyrare avgifter för patienterna. Denna skatt har slagit hårdast mot mindre vårdverksamheter på mindre orter, där det oftast är som svårast att rekrytera personal.

Moderaterna vill att det ska finnas en jämlik tillgång till tandvård i hela landet. Vi vill därför tillsätta en utredning med syfte att se över möjligheterna att införa fler incitament och stöd för att få fler tandläkare att verka på mindre orter, särskilt i norra Sverige.

Öka samarbetet mellan vården, barnavårdscentralerna och tandvården

Det är viktigt att öka samarbetet mellan tandvården, primärvården och BVC i syfte att förebygga problem med tandhälsan. Personalen på BVC träffar barnen från när de är väldigt små och kan noga följa och uppmärksamma barnens tandhälsa. Även tandvården träffar barnen regelbundet. Ett bekymmer är de barn som inte kommer till kontrollerna, vilka behöver fångas upp tidigt.

Det finns flera symtom och även diagnoser som kan identifieras vid en undersökning hos tandvården. Till exempel kan benskörhet upptäckas via en röntgen av käkbenet. Även risk för diabetes och prediabetes kan upptäckas via tandvården. Likaså kan hjärt- och kärlsjukdomar visas via röntgen hos tandvården.

För att underlätta kommunikationen mellan de olika aktörerna inom hälso- och sjukvården så är det viktigt att utveckla journalsystemet. Exempelvis kan journalsystemet inom tandvården utvecklas så att det bättre kan kommunicera med sjukvårdens journalsystem.

² SOU 2021:8 När behovet får styra – ett tandvårdssystem för en mer jämlik tandhälsa.

³ Fortsatt brist på tandläkare, Tandläkartidningen 2019-02-28

<https://www.tandlakartidningen.se/arkivet/nyhet/fortsatt-brist-pa-tandlakare/>.

Detta skulle underlätta upptäckten av tandproblem och därmed underlätta det förebyggande arbetet med tandhälsan.

Individuell tandhälsoplan

Moderaterna anser att den nuvarande svenska tandvårdsmodellen fungerar väl och håller en hög internationell standard. Däremot har det riktats kritik mot att det allmänna tandvårdsbidraget (ATB) och det särskilda tandvårdsbidraget (STB) inte är förutsägbara och enkla att förstå för patienten. Moderaterna vill att individen ska stå i fokus i tandvården.

Moderaterna vill därför utreda möjligheten till att införa ett individuellt bidrag för tandhälsobesöken. Det individuella bidraget skulle basera sig på den framtagna tandhälsoplanen i *SOU 2021:8 När behovet får styra – ett tandvårdssystem för en mer jämlik tandhälsa*. Det individuella tandvårdsbidraget skulle användas av patienten till besök tillhörande patientens tandhälsoplan. Bidragets storlek skulle vara individuellt och grunda sig på tandhälsoplanen. Patienten skulle exempelvis ges kunskap om sitt tandvårdsbidrag och sin tandhälsoplan via Försäkringskassan.

Moderaterna föreslår därför att en utredning tillsätts i syfte att se över möjligheterna att införa en individualiserad tandhälsoplan.

Se över stöden uppsökande verksamhet och nödvändig tandvård

Regionerna ska erbjuda personer som omfattas av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) eller som har ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser uppsökande verksamhet om de också uppfyller övriga krav för berättigande enligt tandvårdslagen.

Den uppsökande verksamheten handlar om att erbjuda en avgiftsfri munhälsobedömning i syfte att kunna analysera behovet av munhygieninsatser och därtill preliminärt bedöma behovet av nödvändig tandvård. Utbildning av personalen inom vården och omsorgen ingår som en del i den uppsökande verksamheten.

Stödet nödvändig tandvård ges efter samma kriterier som uppsökande verksamhet. Nödvändig tandvård ska ske genom en helhetssyn på patientens livssituation och allmäntillstånd. Den nödvändiga tandvården ska bidra till en väsentlig förbättring av den enskildes livskvalitet. Tandvården ska förbättra förmågan att äta och/eller tala, och val av behandling ska ta hänsyn till och utgå från perspektivet kostnadseffektivitet.

Åtgärder som ingår i stödet nödvändig tandvård är bland annat undersökningar, förebyggande åtgärder, lagning av kariesangrepp och tandlossningsbehandling – åtgärder som direkt kan förbättra munhälsan och därmed också den allmänna hälsan. Det är därför oroande att så få äldre och personer med funktionsnedsättningar tar del av detta stöd.

Moderaterna föreslår att regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag, i samverkan med Folk tandvården, Privattandläkarna och Sveriges Kommuner och Regioner, att se över och utveckla en tydligare och enklare modell för hur stöden uppsökande verksamhet och

nödvändig tandvård kan ges, med tonvikt på hur de mest sjuka äldre ska kunna ta del av detta stöd i betydligt högre utsträckning än vad som är fallet för närvarande.

Uppmuntra till god tandhälsa

Det finns i dag grupper som inte aktivt söker sig till tandvården. Detta kan vara personer som har en tandvårdsrädsla och/eller av kulturella skäl inte söker sig till tandvården. Det är därför särskilt viktigt att försöka nå fram till dessa personer.

Moderaterna anser att Folktandvården aktivt måste försöka nå ut till dessa personer. Detta kan exempelvis ske genom allmänna reklamkampanjer i köpcentrum eller sociala medier om vikten av att besöka tandläkare. Detta kan även ske genom besök på förskolor, skolor och lokala föreningar i områden där besöksfrekvensen hos tandläkare är generellt lägre än andra jämförbara områden.

Camilla Waltersson Grönvall (M)

Johan Hultberg (M)

Ulrika Jörgensen (M)

Noria Manouchi (M)

Ann-Britt Åsebol (M)

Ulrika Heindorff (M)

John Weinerhall (M)

Marie-Louise Hänel Sandström (M)